

**Stølsheimen
verneområdestyre**

Postadresse
Stølsheimen verneområdestyre
Njøsavegen 2
6863 Leikanger

Besøksadresse
Fjordsenteret
5745 Aurland

Kontakt
Sentralbord: +47 57 64 30 00
Direkte: +47 5764 3129
sfv/post@statsforvalteren.no
fmv/post@fylkesmannen.no
www.nasjonalparkstyre.no/Stølsheimen

Ortnevik Grendelag

Sakshandsamar Anbjørg Nornes

Vår ref. 2022/3603-0 432.2

Dykkar ref.

Dato 05.04.2022

Vedtak - Dispensasjon - Stølsheimen landskapsvernområde - Fjellhytta i Ortnevik - nytt bygg

Sender vedlagt saksprotokoll med saksframlegg frå Stølsheimen verneområdestyre.

Klage

Vedtaket kan klagast inn for Miljødirektoratet av partar i saka eller andre som har rettsleg klageinteresse med ein frist på 3 veker jf. forvaltningslova §§ 28 - 29. Klagen skal rettast til Miljødirektoratet, men sendast via verneområdestyret v/sekretariatet, som kan gje nærare opplysningar om klagerett og rett til å sjå saksdokument.

Med helsing

Sigbjørn Hauge
Stølsheimen verneområdestyre

Anbjørg Nornes
verneområdeforvaltar

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1 Vedtak med saksframlegg

Kopi til:

Vestland fylkeskommune
SNO Aurland
Høyanger kommune

Postboks 7900

5020

BERGEN

Postboks 159

6991

HØYANGER

ST 12/22 – Stølsheimen landskapsvernområde - Fjellhytta i Ortnevik - nytt bygg

Innstilling frå forvaltar

Stølsheimen verneområdestyre gjev Ortnevik Grendelag løyve til å rive og bygge opp att fjellhytta på fjellet mellom Vikjeskåra og Preikestolen. Løyve er gjeve med heimel i verneforskrifta for Stølsheimen landskapsvernområde og naturmangfaldlova § 48 fyrste ledd og fyrste alternativ.

Løyvet gjeld med fylgjande vilkår:

- Det gamle bygget skal rivast, og nytt bygg skal setjast opp att på same staden.
- Hytta skal byggjast etter same prinsippet som den gamle med enkelt reisverk. Utvendige mål på bygget skal ikkje endrast. Utvendige mål skal vera inntil 3,2 meter x 4,2 meter flate, og mønehøgde på inntil 3,1 meter.
- Fasade på bygget skal ikkje endrast. Det vil sei at bygget skal ha liggande kledning med ulik breidde. Vindauge i gavlveggen skal ha same utforming som eksisterande vindauge, og same ytre mål som skodda for vindauge vist på foto frå 1995. Det skal vera gjennomgåande sprosser i vindauga. Dør og dørøpning skal ha same storleik og utforming som døra i bygget i dag.
- Takvinkel og takutstikk skal ikkje endrast, og vera i tråd med teikningar som er lagt ved søknaden. Taktekkingsmateriale skal vera bylgjeblikk med svart/grå farge.
- Kledningen på hytta skal ikkje målast, men gråne naturleg.
- Det kan støypast grunnmur under hytta på langsida mot nord, eller berre i hjørna på nordveggen, for å få flatt underlag til hytta,. Høgda skal avgrensast til det som er naudsynt for å få flatt underlag. Grunnmuren skal blendast med stein frå området. Betongmuren skal i størst mogleg grad ikkje vera synleg frå utsida. Alternativt til støypt grunnmur, kan grunnmur murast av stein som kan boltast fast i fjellet.
- Etter arbeidet er avslutta skal området ryddast, og bygningsrestar og avfall skal fraktast ut av området.
- Bygget er ei sikrings- og kvilebu, og skal stå open for folk som vandrar i fjellet.
- Det skal sendast rapport med bilde av tiltaket til sekretariatet når arbeidet er slutført.
- Dersom det vert endringar på planane, skal endringane vurderast av verneområdestyret før arbeidet kan fortsetja.
- Løyve til tiltaket er gyldig til 31.12.2025. Det må søkjast om nytt løyve dersom arbeidet ikkje er starta innan denne datoen.

Dette løyvet er berre behandla etter verneforskrifta og naturmangfaldlova. Søkjar må ta kontakt med Høyanger kommune for løyve etter anna lovverk.

Saksprotokoll i Stølsheimen verneområdestyre - 04.04.2022

Handsaming i møte

Petter Sortland kom med framlegg om å gje løyve til å setja inn eit vindauge med storleik inntil 1,2 meter x 1 meter. Framlegget vart samrøystes vedteke.

Vedtak

Stølsheimen verneområdestyre gjev Ortnevik Grendelag løyve til å rive og bygge opp att fjellhytta på fjellet mellom Vikjeskåra og Preikestolen. Løyve er gjeve med heimel i verneforskrifta for Stølsheimen landskapsvernområde og naturmangfaldlova § 48 fyrste ledd og fyrste alternativ.

Løyvet gjeld med fylgjande vilkår:

- Det gamle bygget skal rivast, og nytt bygg skal setjast opp att på same staden.
- Hytta skal byggjast etter same prinsippet som den gamle med enkelt reisverk. Utvendige mål på bygget skal ikkje endrast. Utvendige mål skal vera inntil 3,2 meter x 4,2 meter flate, og mønehøgde på inntil 3,1 meter.
- Fasade på bygget skal ikkje endrast. Det vil sei at bygget skal ha liggande kledning med ulik breidde. Vindauga kan ha ein storleik på inntil 1,2 meter x 1 meter. Det skal vera gjennomgåande sprosser i vindauga. Dør og dørøpning skal ha same storleik og utforming som døra i bygget i dag.
- Takvinkel og takutstikk skal ikkje endrast, og vera i tråd med teikningar som er lagt ved søknaden. Taktekkingsmateriale skal vera bylgjeblikk med svart/grå farge.
- Kledningen på hytta skal ikkje målast, men gråne naturleg.
- Det kan støypast grunnmur under hytta på langsida mot nord, eller berre i hjørna på nordveggen, for å få flatt underlag til hytta,. Høgda skal avgrensast til det som er naudsynt for å få flatt underlag. Grunnmuren skal blendast med stein frå området. Betongmuren skal i størst mogleg grad ikkje vera synleg frå utsida. Alternativt til støypt grunnmur, kan grunnmur murast av stein som kan boltast fast i fjellet.
- Etter arbeidet er avslutta skal området ryddast, og bygningsrestar og avfall skal fraktast ut av området.
- Bygget er ei sikrings- og kvilebu, og skal stå open for folk som vandrar i fjellet.
- Det skal sendast rapport med bilde av tiltaket til sekretariatet når arbeidet er slutført.
- Dersom det vert endringar på planane, skal endringane vurderast av verneområdestyret før arbeidet kan fortsetja.
- Løyve til tiltaket er gyldig til 31.12.2025. Det må søkjast om nytt løyve dersom arbeidet ikkje er starta innan denne datoen.

Dette løyvet er berre behandla etter verneforskrifta og naturmangfaldlova. Søkjar må ta kontakt med Høyanger kommune for løyve etter anna lovverk.

Saksopplysningar

Dokument som bakgrunn for saka:

- Søknad om ny Fjellhytte, Ortnevik Grendelag, datert 22.02.2022

Søknaden vert vurdert etter:

- Verneforskrift for Stølsheimen landskapsvernområde 21.12.90
- Forvaltningsplan for Stølsheimen landskapsvernområde, rapport nr. 1-2017
- Naturmangfaldlova av 19. juni 2009
- Spor etter stølsdrift i Stølsheimen landskapsvernområde. Rapport nr. 4-2011, *Fylkesmannen i Sogn og Fjordane*

Ortnevik Grendalag søker om å få bygge opp att Fjellhytta på fjellet mellom Vikjeskåra og Preikestolen i Stølsheimen landskapsvernområde. Hytta vart bygd rundt år 1900. Hytta som står der i dag er i dårleg stand, og dei meiner materialen i bygget ikkje kan nyttast opp att i restaurering av bygget. Dei ynskjer å bygge ei ny hytte med same utforming og storleik som eksisterande hytte. Hytta har vore ei sikrings- og kvilebu, og skal framleis vera det. Hytta skal stå open for folk som vandrar i fjellet.

Utdrag frå søknaden:

Solrenningane er vel den største og mest kjende fellesstølen i Stølsheimen. Buføringa frå Ortnevik til Solrenningane tok ein dryg dag. Dei førte storfe over det som vart kalla "vegane til Solrenningane" fram til 1936. Stølsvegen har fleire naturfenomen som det er knytt immaterielle minne eller historier til.

Vegane til Solrenningane går over tre fjellparti; fyrst Vikjeskåra, så Preikestolen og sist Blåfjellet rett før nedgangen til stølen. Fjellhytta ligg halvvegs frå Ortnevik til Solrenningane, mellom Vikjeskåra og Preikestolen. Fjellhytta er ei sikringsbu reist av bydefolket i Ortnevik. Den opne hytte har også fungert som kvilebu og ein stad å finne lè og kripe inn for å ete matpakke i dårleg vær for dei som går vegane til Solrenningane. - Eller ein stad å vente på at skodda skal lette.

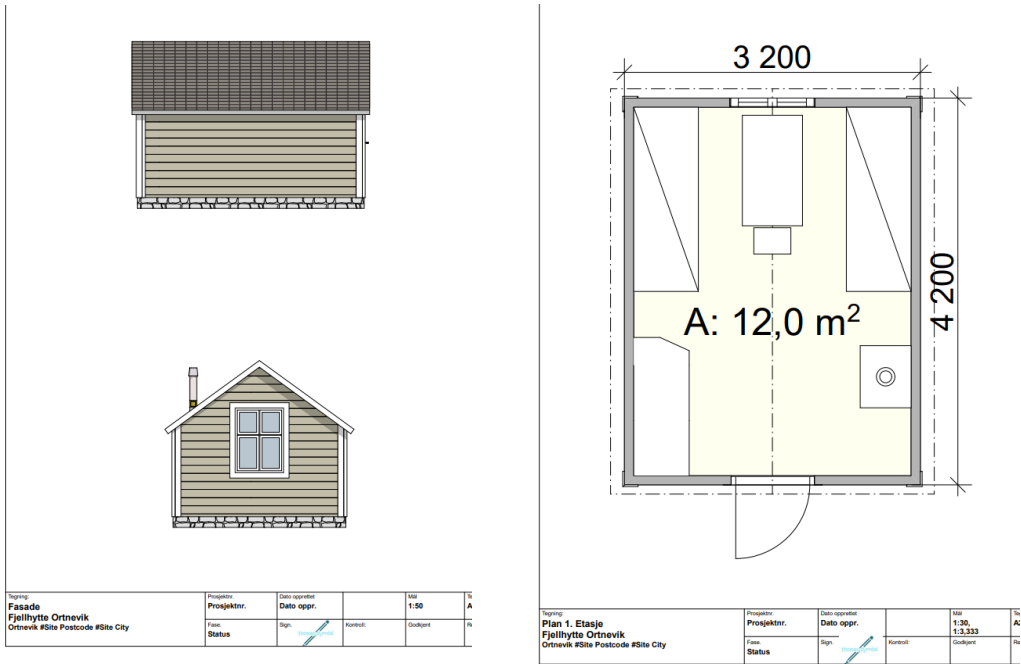
Bilde av hytta i dag:

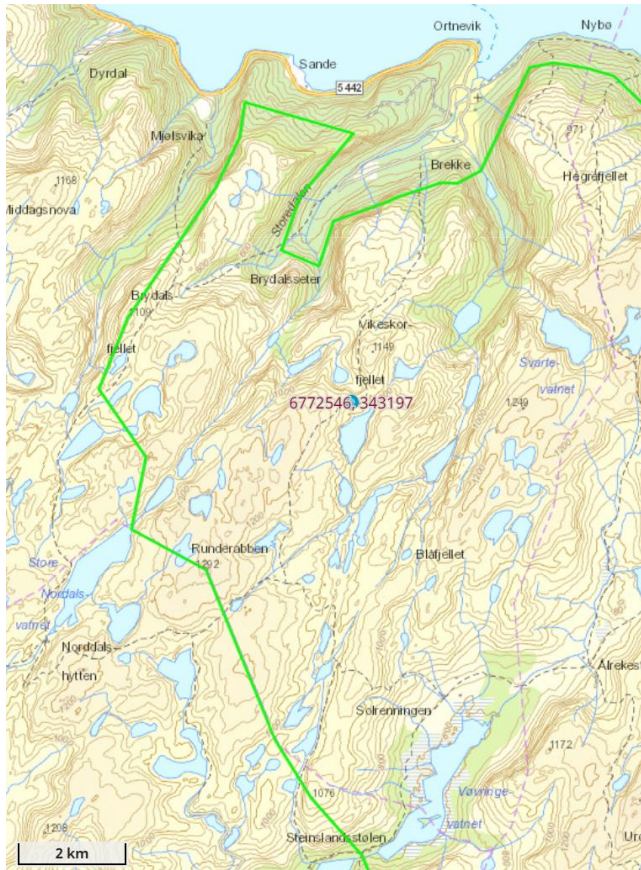
Fjellhytta. Foto Inge Brekke

Fjellhytta. Foto Nils Kvamme, ca. 1995

Planteikning av Fjellhytta. Kopi frå søknad

Kart med markering av Fjellhytta. Kopi frå fylkesatlas

Lovgrunnlaget

«Føremålet med vern av Stølsheimen er å ta vare på eit særmerkt og vakkert vestlandsk fjell- og fjordlandskap med kulturminne, kulturlandskap og naturmiljø som er lite påverka av tekniske inngrep, samstundes som området skal kunne nyttast til landbruk, friluftsliv, jakt og fiske» jf. pkt. III i verneforskrifta. Det er forbod mot inngrep som kan endre landskapets art eller karakter «så som oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, fjerning eller inngrep i faste kulturminne frå nyare tid, så som bygningar...» jf. punkt IV nr.1. Vanleg vedlikehald av bygningar med tradisjonelle materiale kan gjennomførast utan særskilt løyve. I fylgje verneforskrifta punkt VI nr. 3 kan forvaltningsmynde gje løyve til «Restaurering og gjenoppføring av stølshus i stølsområda». Fjellhytta er ikkje eit stølshus, og tiltaket må difor vurderast etter den generelle dispensasjonsregelen som er § 48 i naturmangfaldlova «Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensyn til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig». I denne saka kan det vera aktuelt å vurderast dispensasjon etter fyrste ledd og fyrste alternativ: «ikkje er i strid med verneformålet og ikkje kan påverka verneverdiane nemneverdig».

Etter naturmangfaldlova (nml) § 7 skal prinsippa i §§ 8 – 12 leggjast til grunn ved utøving av offentlig mynde, og det skal koma fram av vedtaket korleis prinsippa er vurdert og vektlagt i saka.

Vurdering

Fjellhytta har vore i området sidan før vernet, og er ikkje eit nytt tiltak. Det er planlagt å rive den gamle Fjellhytta og sette opp ei ny tilsvarande hytte. Søknaden vert vurdert som søknad om oppføring av ny hytte. I verneplanprosessen var restaurering av bygningar og kulturminne vurdert, og det er gitt eigne reglar i verneforskrifta som opnar for vedlikehald, restaurering og oppattføring av stølshus. I tillegg kan verneområdeforvaltninga vurdere søknad om oppføring, utviding eller ombygging av turisthytter til allmenn bruk. Fjellhytta i Ortnevik er ikkje ei turisthytte, men den har stått open til fri bruk for dei som vandrar i fjellet. I denne saka må det vurderast om det er heimel etter naturmangfaldlova § 48 fyrste ledd og fyrste alternativ til å gje løyve til rive og bygge opp att hytta. Det har vore eit bygg her frå før vernet, og det skal setjast opp att tilsvarande bygg til same føremål. Tiltaket er ikkje eit nytt større teknisk inngrep. Bygget har i lang tid dekkja eit særskilt behov, og det skal framleis vera ei sikringsbu som skal stå open for allmenn bruk. Forvaltninga kjenner ikkje til at det er andre bygg med tilsvarande føremål i dette verneområdet. Forvaltar vurderer vilkåra som oppfylt for å vurdere tiltaket med heimel i naturmangfaldlova § 48 fyrste ledd og fyrste alternativ.

Kunnskapen om området er kjent gjennom forvaltningsplan for Stølsheimen landskapsvernområde og rapporten om stølar i Stølsheimen. Området ligg innanfor Fjellheimen villreinområde, men det er ikkje kartlagt som viktig leveområde for villreinen. Erstatning av den gamle Fjellhytta med ei ny hytte vil ikkje gje auka arealinngrep i dette området, og vil lite truleg ha negativ verknad for villreinområdet. Det er ikkje registrert andre sårbare artar eller naturtypar i nærområdet til Fjellhytta (Naturbase 15.03.2022). Ved utløpet av Øksefjellvatnet er det registrert fangstanlegg, som er freda kulturminne. Anlegget ligg i god avstand til Fjellhytta. Kunnskapsgrunnlaget jf. nml. § 8 er vurdert som godt for å vurdere saka, og føre-var-prinsippet jf. nml. § 9 er difor tillagt liten vekt.

Forvaltninga skal vurdere den samla belastninga tiltaket vil få på naturmiljøet jf. nml. § 10. I Stølsheimen landskapsvernområde er det ikkje andre hytter som er bygd som sikrings- og kvilebu ved ein buføringssti til støls. Buføringa frå Ortnevik til Solrenningane er lang, og går over eit høgt fjellparti som er utsett for raskt vêrskifte. Fjellhytta var viktig for ferdseilen i fjellet, og kan vurderast som eit historisk bygg i dette området. Bygging av ny hytte på denne plassen vil difor truleg ikkje skapa presedens for tilsvarande saker i dette verneområdet. Hytta skal ikkje utvidast for å gje auka overnattingskapasitet. Tiltaket vil ikkje føra til auke i bygningar i verneområdet, og vil lite truleg gje auka ferdsel ut over det som er i området i dag. Bygget er sett opp som eit enkelt reisverkbygg, og er eit viktig kulturminne som fortel ei historie om bruken av området. For å ta vare på den historiske verdien til bygget, er det viktig å ikkje endra på utforming og fasade på bygget, men vidareføra dei knappe detaljane som viser den enkle utforminga av bygget.

For å gjennomføra tiltaket, vil det vera bruk for transport med helikopter. Den samla belastninga av tiltaket er likevel vurdert som liten. På bakgrunn av kunnskapen om området og tiltaket, vurderer forvaltar at tiltaket ikkje vil skada verneverdiane, og bygget vil i liten grad påverka landskapets art og karakter.

Den beste løysinga ville vera å sette i stand hytta. Men på grunn av store skadar på bygget, vil riving av eksisterande bygg og bygge opp att ein kopi av hytta vera ei god løysing for dette tiltaket. Bygget skal ha same utforming og storleik, og fasaden bør vera den same for å ta vare på historia til bygget. Søkjar ynskjer å sette inn eit større vindauge i bygget enn det som er der i dag for å få meir lys inn i bygget. Dei har ikkje måla på eksisterande vindauge, men opplyser at det nye vindauga vert litt større, og vil vera 1,2 meter x 1 meter. Alternativt til eit større vindauge i gavlen, er litt mindre vindauge her, og eit vindauge i kvar langvegg. Tradisjonell byggeskikk for stølshus er små vindauge. Dette bygget er ikkje eit stølshus, men vindauga bør likevel ikkje gje store endringar på fasaden på bygget. Forvaltar vurderer difor at den beste løysing er å ikkje endra på storleik på vindauga, og ikkje setja inn fleire vindauge. Ut frå måla på planteikningane, vil eit vindauge på inntil 1,2 meter x 1 meter verta for dominerande i dette bygget. Forvaltar tilrår at det vert sett inn vindauge med same storleik som vindauge som er i bygget i dag. Bildet frå 1995 viser skodde for vindauga (bilde i saksopplysningane). Dette gjev ein omtrentleg storleik på vindauga. Søkjar må ta mål av vindauga når bygget vert tatt ned for å vite kva storleik vindauga skal ha. Dersom hytta vert isolert, skal det nyttast ein type isolasjon kan ta opp og avgje fukt, og som kan stå utan dampsperre (plast).

Dørøpning og dør, høgde, takvinkel og takutstikk skal vera likt med dagens bygg. Av omsyn til miljø og ressursutnytting, bør all materiale som er i brukbar stand nyttast opp att i bygget.

Hytta som står der i dag står rett på fjellet, og er blitt skeiv på grunn av hellande terreng. Hytta er sett på plass att fleire gonger etter at vind og snø har flytta på hytta. Det vert søkt om å få støype ein mur under hytta for å få lik høgde på heile tomten. Søkjar vil laga den så låg som mogleg med forankring i fjell. Det kan gjerast ved å setja hytta på søyler i hjørna, eller støype grunnmur. Alle hjørna må forsterkast med forankring i fjellet under hytta. Muren skal forblendast med stein frå nærområdet. Murane som er der i dag vil bli liggande som no. Alternativ løysing er å bygge steinmur med forankring i fjellet, i staden for betongmur. Søkjar meiner det naudsynt å nytte betong for å unngå at snø og vind flyttar hytta. Bruk av betong i fjellet bør helst ikkje brukast då betong er vanskeleg å reparera. Forvaltar meiner likevel det kan vera naudsynt å bruka betong for å sikre steinmuren under hytta på langsida mot nord. Betongmuren skal blendast med steinmur, og skal ikkje vera synleg frå utsida. Etter ei samla vurdering meiner forvaltar planlagt byggearbeidet er ei bra miljømessig løysing for dette tiltaket jf. nml. § 12, både med betongmur og steinmur. Tiltakshavar må velja den løysinga som sikrar bygget på best mogleg måte, og som ikkje gjev endringar på fasaden på bygget.

Fylkeskommunen påpeikar at tiltakshavar har plikt til å vise varsemd og til å straks melde frå til Vestland fylkeskommune ved avdeling for Kultur, idrett og inkludering, seksjon for kulturarv, dersom ein under arbeidet skulle støyte på automatisk freda kulturminne, jf. § 8, 2. ledd i Lov om kulturminne. Automatisk freda kulturminne kan i denne samanheng vere konsentrasjonar av trekol i undergrunnen eller i groper, steinsettingar eller samling av stein, samt våpen, reiskap og liknande i metall eller stein.

Nml. § 11 er vurdert som ikkje relevant for denne saka.

Konklusjon

Etter ei samla vurdering etter naturmangfaldlova §§ 8-12, meiner forvaltar tiltaket med riving og oppføring av ny Fjellhytte i Ortnevik ikkje vil påverka verneverdiane nemneverdig. Oppføring av nytt bygg med same storleik og utforming på same stad som det står ei hytte i dag, vil ikkje endra landskapets art og karakter, og vil ikkje vera i strid med verneføremålet. På bakgrunn av vurderingane rår forvaltar til at det vert gjeve løyve til å bygge opp att ny hytte med heimel i verneforskrifta for Stølsheimen landskapsvernområde og naturmangfaldlova § 48 fyrste ledd og fyrste alternativ.